

NHẬP MÔN CHÍNH SÁCH CÔNG

**VAI TRÒ CỦA THỊ TRƯỜNG
& THẤT BẠI CỦA THỊ TRƯỜNG**

Vũ Thành Tự Anh

Nội dung trình bày

- ❧ Vai trò của thị trường
- ❧ Thất bại của thị trường
 - ❧ Chuẩn mực cạnh tranh hoàn hảo
 - ❧ Một số thất bại thị trường phổ biến [cơ sở cho sự can thiệp của nhà nước]
- ❧ Sửa chữa thất bại của thị trường

Vai trò của thị trường

Nhà nước

Kiến tạo môi trường chính trị, kinh tế, xã hội

Nhà nước

Xã hội

Kiến tạo xã hội hài hòa
và nhân bản

Xã hội

Thị
trường

Thị trường

Tạo ra cơ hội và thúc đẩy
phát triển kinh tế

Thất bại thị trường sv. Thất bại nhà nước

Trục lợi từ dịch bệnh: tham lam và vô cảm

24/04/2020 09:17 GMT+7

TTO - Còn bao nhiêu cán bộ như PGS.TS Nguyễn Nhật Cảm? Còn bao nhiêu cơ quan được giao nhiệm vụ kiểm soát bệnh tật cho người dân đã mua thiết bị y tế phòng dịch với giá 'trên trời'?

- Bộ Công an: CDC Hà Nội sai phạm trong tổ chức mua thiết bị phòng chống dịch
- Phó giám đốc Sở Y tế Hà Nội phụ trách CDC

82

0

Lưu

Xử lý 171 trường hợp có hành vi lợi dụng dịch COVID-19 để trục lợi

Cập nhật lúc 08:25, Thứ năm, 16/04/2020 (GMT+7)

Thích 0

Chia sẻ 0

Chia sẻ

Kích cỡ font chữ A A A⁺

(ĐCSVN) - Theo thông tin từ Công an Hà Nội, tính đến ngày 14/4, Công an thành phố Hà Nội đã phối hợp với các cơ quan chức năng của thành phố tiến hành kiểm tra, xử lý 171 trường hợp có hành vi lợi dụng dịch COVID-19 để đầu cơ trục lợi.

Chủ cửa hàng hoa bị phạt 12,5 triệu đồng vì tung tin sai sự thật
Xử lý nghiêm các đối tượng tung tin sai sự thật về dịch bệnh COVID-19 tại TP Hồ Chí Minh

Kinh tế

Kiểm soát thị trường sau bão

Thứ Ba, 13-10-2009, 10:55

Facebook

Email

Bản in

Nhân Dân CHÍNH TRỊ ND - Hậu quả nặng nề từ cơn bão số 9 đang đè nặng đôi vai người dân suốt dải đất miền trung và Tây Nguyên. Chỉ tính riêng hàng chục nghìn căn nhà bị sập đổ và hư hỏng cũng đủ thấy nhu cầu vật liệu xây dựng để sửa chữa và xây lại nhà trong nhân dân là rất lớn. Nếu như trước bão, nhiều tiểu thương trong vùng đã "đi tắt đón đầu", đồng loạt tăng giá tất cả các mặt hàng, từ lương thực, thực phẩm đến các vật liệu phòng, chống bão, thì giờ đây khi bão đã đi qua, giá cả thị trường càng có sự biến động.

Chuẩn mực của cạnh tranh hoàn hảo và “bàn tay vô hình”

Thị trường cạnh tranh hoàn hảo

“Trăm người bán, vạn người mua”

Sản phẩm đồng nhất

Thông tin giữa các bên trong giao dịch hoàn toàn cân xứng

Không có rào cản gia nhập hay rút khỏi thị trường

“Bàn tay vô hình” Trong thị trường cạnh tranh hoàn hảo, tất cả các bên tham gia sản xuất và trao đổi sẽ khai thác tối đa mọi lợi ích chung do thương mại đem lại. Kết quả là sự phân bổ nguồn lực ở trạng thái cân bằng sẽ đạt hiệu quả kinh tế.

Khi nào thị trường thất bại?

- ❧ **Không hiệu quả:** Điểm cân bằng của thị trường không tối đa hóa phúc lợi của toàn xã hội
 - ❧ Tồn tại thế lực thị trường
 - ❧ Bất cân xứng thông tin
 - ❧ Ngoại tác (tác động của/tới bên thứ ba)
 - ❧ Hàng hóa công ...
- ❧ **Không công bằng:** Quá trình cạnh tranh/kết quả cuối cùng không được xã hội chấp nhận
 - ❧ Cân bằng sv. hiệu quả sv. công bằng
- ❧ **Không cung cấp hàng khuyến dụng:** Khi chạy theo động cơ cá nhân và vị kỷ, các tác nhân thị trường không có động cơ cung cấp hàng khuyến dụng

Thất bại thị trường [1]

Độc quyền/quyền lực thị trường (market power)

- ❧ **Tại sao độc quyền lại là một thất bại của thị trường?**
 - ❧ Lượng cung bị nhà độc quyền kiểm soát thấp hơn mức tối ưu
 - ❧ Lượng cầu được đáp ứng thấp hơn mức tối ưu
 - ❧ Giá cả thị trường cao hơn so với mức cạnh tranh hoàn hảo
 - ❧ Không có sản phẩm thay thế
- ❧ Ví dụ:

Thất bại thị trường [1]

Nguồn gốc của độc quyền/quyền lực thị trường

❧ Kinh tế:

- ❧ Lợi thế nhờ quy mô (độc quyền tự nhiên)
- ❧ Lợi thế nhờ phạm vi
- ❧ Không có sản phẩm thay thế

❧ Pháp lý:

- ❧ Quyền sở hữu trí tuệ (patent, copyrights)
- ❧ Nhà nước cho phép (hợp thức hóa độc quyền tự nhiên hay phục vụ mục tiêu của nhà nước)

❧ Kỹ thuật:

- ❧ Ngoại tác mạng lưới

❧ Chính trị:

- ❧ Ý chí chính trị duy trì độc quyền

Thất bại thị trường [1]

Biện pháp điều tiết độc quyền

❧ **Biện pháp điều tiết phù hợp với hình thái và mức độ độc quyền:**

- ❧ Độc quyền tự nhiên
- ❧ Độc quyền do ý chí chính trị/biện pháp hành chính
- ❧ Độc quyền nhóm
- ❧ Cạnh tranh độc quyền

❧ **Một số biện pháp điều tiết:**

- ❧ Điều tiết dựa vào chi phí
- ❧ Điều tiết dựa vào khuyến khích
- ❧ Điều tiết dựa vào thị trường
- ❧ Điều tiết dựa vào biện pháp hành chính

Thất bại thị trường [2]

Thông tin bất cân xứng (asymmetric information)

- ❧ **Thông tin bất cân xứng** xảy ra khi một bên trong giao dịch có **lợi thế về thông tin** so với các bên còn lại
- ❧ **Ví dụ:**
 - ❧ Thị trường bảo hiểm
 - ❧ Thị trường xe cũ
 - ❧ Người ủy quyền – thừa hành trong tổ chức
- ❧ **Tại sao thông tin bất cân xứng lại là một thất bại thị trường?**
 - ❧ Bên có lợi thế thông tin sẽ có động cơ trục lợi cho mình và do vậy có thể gây thiệt hại cho các bên còn lại trong giao dịch
 - ❧ Cơ chế thị trường (giá cả) bị mất tác dụng

Thất bại thị trường [2]

Sửa chữa thất bại thị trường do thông tin bất cân xứng

- ❧ Nguyên tắc quan trọng nhất là **sửa chữa** “tại gốc
- ❧ Giải pháp của tư nhân:
 - ❧ *Thị trường bảo hiểm*: Yêu cầu khám sức khỏe tại phòng khám chỉ định; đồng chi trả bảo hiểm; giảm phí bảo hiểm đối với khách hàng có tiền sử tốt v.v.
 - ❧ *Thị trường xe cũ*: Nhờ chuyên gia đánh giá tình trạng xe; lái thử; phát tín hiệu về chất lượng xe v.v.
 - ❧ *Ủy quyền – thừa hành*: Hợp đồng khuyến khích; KPI; đạo đức nghề nghiệp v.v.
- ❧ Giải pháp của chính phủ
 - ❧ Tạo ra cơ chế cung cấp thông tin (công khai, minh bạch)
 - ❧ Thiết lập thể chế (xây dựng khung pháp lý) để có biện pháp chế tài, xử phạt
 - ❧ Thành lập hiệp hội bảo vệ người tiêu dùng
 - ❧ Cấp chứng nhận (chất lượng), chứng chỉ (hành nghề)
 - ❧ Kiểm tra (vệ sinh an toàn thực phẩm), xác nhận chất lượng, cấp phép lưu thông ...

Thất bại thị trường [3]

Ngoại tác (externalities)

- ❧ **Ngoại tác** xảy ra khi một bên làm tăng (giảm) chi phí/lợi ích của một (số) bên khác nhưng không thông qua giao dịch thị trường (không được phản ánh qua giá cả)
- ❧ **Ví dụ:**
 - ❧ *Ngoại tác tích cực*: An ninh quốc gia, pháo hoa, suy nghĩ tích cực ...
 - ❧ *Ngoại tác tiêu cực*: Ô nhiễm, đập thượng nguồn, bơm nước ngầm, Covid-19 ...
- ❧ **Tại sao ngoại tác lại là một thất bại thị trường?**
 - ❧ Lợi ích (hay chi phí) cá nhân khác lợi ích (hay chi phí) xã hội
 - ❧ Kết cục là có quá ít ngoại tác tốt và quá nhiều ngoại tác xấu

Thất bại thị trường [3]

Sửa chữa thất bại thị trường do ngoại tác

❧ Giải pháp nhà nước

- ❧ Điều tiết (quy định, cấp phép, cưỡng chế)
- ❧ Giáo dục ...

❧ Giải pháp thị trường

- ❧ Giấy phép xả thải có thể chuyển nhượng ...

❧ Giải pháp quản trị (governance)

- ❧ Khuyến khích/cưỡng chế của cộng đồng

❧ Giải pháp cá nhân

- ❧ Lương tâm và trách nhiệm

Thất bại thị trường [4]

Hàng hóa công (public goods)

☞ Hàng hóa công thuần túy là hàng hóa có tính **không tranh giành** và **không loại trừ**.

		Tính tranh giành	
		Có	Không
Tính loại trừ	Có	Hàng hóa tư nhân ■ Giáo dục, y tế, nước ■ Thức ăn, quần áo ■ Đường đông, có thu phí	Độc quyền tự nhiên ■ Phòng cháy chữa cháy ■ Truyền hình cáp ■ Đường vắng, có thu phí
	Không	Nguồn lực cộng đồng ■ Cá ở đại dương ■ Bãi biển công cộng ■ Đường đông, không thu phí	Hàng hóa công cộng ■ Quốc phòng ■ Hải đăng, pháo hoa ■ Đường vắng, không thu phí

Thất bại thị trường [4]

Hàng hóa công (public goods)

- ❧ **Tại sao hàng hóa công lại là một thất bại của thị trường?**
 - ❧ Vấn đề “người ăn theo” (free-rider problem)
 - ❧ Kết cục là thị trường không có động cơ cung ứng hàng hóa công
- ❧ **Khắc phục vấn đề “người ăn theo”**
 - ❧ Thiết kế cơ chế để tạo khuyến khích đúng
 - ❧ Thiết kế biện pháp cưỡng chế hiệu quả
 - ❧ Xây dựng ý thức về trách nhiệm công dân ...
- ❧ **Hàng hóa nào được cung cấp?**
 - ❧ Cơ chế “đa số thắng thiểu số” không phải bao giờ cũng hữu ích
- ❧ **Mức cung hàng hóa công tối ưu** xảy ra tại điểm **lợi ích biên của xã hội** khi có hàng hóa công đúng bằng **chi phí biên của xã hội** để cung ứng hàng hóa công đó ($MSB = MSC$)
- ❧ **Ai tài trợ và cung cấp hàng hóa công?** Nhà nước và/hoặc tư nhân

Một số cơ sở khác cho sự can thiệp của nhà nước

Thị hiếu	Thị hiếu nội sinh/ tương thuộc/ không được chấp nhận
Bất định	Đánh giá/định giá rủi ro sai
Liên thời gian	Đánh đổi giữa hiện tại và tương lai (đầu tư/tiết kiệm, môi trường)
Chi phí điều chỉnh	Giá cả thiếu linh hoạt, chi phí giao dịch
Mất cân đối vĩ mô	Chu kỳ kinh tế, khủng hoảng kinh tế - tài chính